

Lokaal alcoholbeleid

Een onderzoek in de gemeente Vaals

Hoe kijken alcoholverstrekkers en ouders in de gemeente Vaals aan tegen alcoholmatiging bij jongeren, alcoholmatiging en de gemeentelijke bevoegdheden vanuit de Drank- en Horecawet (DHW, 2013)?

Introductie

Alcoholmatiging bij de jeugd

Jongeren in Zuid-Limburg beginnen al vroeg met het drinken van alcohol en drinken ook vaak té veel. In 2009 gaf bijna 30% van de 13- en 14-jarigen aan recent alcohol te hebben gedronken en bleek zelfs 20% van de jongeren onder 16 jaar in Zuid-Limburg recent 5 of meer glazen alcohol te drinken op één drinkgelegenheid. Belangrijk feit is verder dat het op jonge leeftijd beginnen met drinken en overmatig alcoholgebruik grote gezondheidsrisico's en maatschappelijke gevolgen heeft, zoals blijvende hersenschade, verhoogde kans op verslaving, overlast, geweld, vernielingen en schooluitval.

Effectief lokaal alcoholbeleid

Preventiestrategieën gericht op de jongere zelf, die hen voorlichten over de risico's van alcoholgebruik of die hen weerbaarder proberen te maken tegen de groepsdruk om te drinken, blijken het drinkgedrag van jongeren nauwelijks te verminderen. Daarentegen, omgevingsgerichte maatregelen gericht op het verminderen van de beschikbaarheid van alcohol hebben wel veelbelovende preventieve effecten laten zien. Er bestaan vier pijlers (figuur 1) om te komen tot effectief alcoholbeleid. Deze pijlers zijn essentieel bij het verminderen van de beschikbaarheid van alcohol voor jongeren. Belangrijk hierbij is het hanteren van strikte *regelgeving* die alcohol minder beschikbaar maakt voor jongeren in winkels en horeca (zoals de leeftijdsgrenzen van alcohol) én door deze strikt te *handhaven*. De beschikbaarheid van alcohol voor jongeren via de *fysieke en sociale omgeving* kan worden verminderd door personen en organisaties in hun omgeving (zoals ouders en scholen) het alcoholgebruik van jongeren te laten ontmoedigen. Ook is het cruciaal dat er erkenning en ondersteuning (*publiek draagvlak*) is voor het alcoholmatigingsbeleid onder de relevante partijen.

Vraagstelling

Alcoholonderzoek in de gemeente Vaals

De Drink- en Horecawet (DHW, 2013) biedt de gemeente de kans om effectiever lokaal alcoholbeleid te kunnen gaan uitvoeren. De naleving van maatregelen zal het hoogst zijn als de verschillende partijen die de beschikbaarheid van alcohol kunnen beïnvloeden (zoals ouders, alcoholverstrekkers en gemeenten) ook daadwerkelijk achter deze maatregelen staan. Het is daarom belangrijk om er

achter te komen hoe deze partijen aankijken tegen de alcoholproblematiek en de verschillende nieuwe maatregelen die kunnen worden genomen door gemeenten. Om inzicht te krijgen welke maatregelen kans van slagen hebben in de gemeente Vaals staan de volgende onderzoeksvragen centraal in dit onderzoek:

- *Hoe gaan ouders van jongeren om met het alcoholgebruik van hun kinderen?*
- *Hoe kijken alcoholverstrekkers aan tegen de alcoholproblematiek, welke maatregelen ondersteunen zij en hoe willen zij zelf ondersteund worden?*
- *Wat is de stand van zaken in de gemeente Vaals met betrekking tot de verordeningen in de nieuwe DHW?*

Methode

Gebruikte meetinstrumenten en databestanden

De resultaten van de volwassenen GGD-monitor van 2009 zijn gebruikt om te onderzoeken hoe ouders omgaan met het alcoholgebruik van jongeren. Voor de resterende onderzoeksvragen zijn 12 verstrekkers (detailhandel, horeca en paracommercie) en één Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA) uit de gemeente Vaals telefonisch geïnterviewd, gebruik makende van open en gesloten vragen.

Resultaten

Houding ouders

Ouders in Vaals staan redelijk liberaal tegenover het alcoholgebruik van hun kinderen jonger dan 16 jaar; 41,1% staat toe dat hun kind een glas alcohol drinkt als ouders thuis zijn en 31,4% staat toe dat hun kind alcohol drinkt op een feest met vrienden.

Figuur 1. De vier pijlers van effectief alcoholbeleid

Mening alcoholverstrekkers

Een grote meerderheid (83,3%) van de alcoholverstrekkers vindt dat jongeren <16 jaar té gemakkelijk alcohol kunnen kopen. De drie partijen die zij het meest voor het drinkgedrag van jongeren verantwoordelijk achten zijn de jongere zelf, ouders van jongeren en alcoholverstrekkers. Echter, de gemeente wordt een kleine verantwoordelijkheid toegekend.

Tabel 1. Mening van verstrekkers ten aanzien van maatregelen

Verstrekkers zijn het eens met...	Verstrekkers zijn het oneens met...
..streng beboeten van verstrekkers	..tegengaan happy hours en prijsacties
.. sneller schorsen vergunningen	..koppelen toelatingsleeftijd aan openingstijden
..voorwaarden stellen m.b.t. ontheffing alcoholvergunning	..vervroegen van sluitingstijden
..ouders meer aanspreken op alcoholgebruik van kinderen	..ophogen leeftijds grens van 16 naar 18 jaar
..gebruiken van "mystery shop" onderzoek voor handhaving	

Tabel 1 geeft restrictieve maatregelen weer die gemeenten kunnen nemen waar het merendeel van verstrekkers het mee eens of oneens is. Hieruit blijkt dat alcoholverstrekkers in Vaals restrictief alcoholbeleid en strikte handhaving hiervan ondersteunen en willen dat ouders meer worden aangesproken.

Stand van zaken binnen de gemeente Vaals?

De gemeente Vaals staat positief tegenover de decentralisatie van de handhaving van de leeftijds grenzen en is voorstander van preventieve handhaving (bijvoorbeeld het voorlichten van verstrekkers over regelgeving). Echter, de gemeente Vaals is terughoudend met betrekking tot restrictief alcoholbeleid en krachtige handhaving hiervan. Er zijn regionale afspraken met betrekking tot handhaving met de gemeente Gulpen-Wittem. Echter, er zijn nog geen intersectorale afspraken (met bijvoorbeeld politie of preventiewerk) gemaakt.

Conclusies

Inzet vanuit de vier pijlers

De wetenschappelijke literatuur alsook de resultaten van dit onderzoek geven aan dat het belangrijk is om gelijktijdig in te zetten op alle vier de pijlers van

effectief alcoholbeleid om te komen tot de meest effectieve aanpak van het alcoholgebruik van jongeren (zie figuur 1). De resultaten van het onderzoek in de gemeente Vaals geven aan dat deze vierpijler-aanpak ook haalbaar is in deze Limburgse gemeente.

In de gemeente Vaals staan ouders liberaal tegenover het alcoholgebruik van hun kinderen en verstrekkers pleiten voor het meer betrekken van ouders om alcoholgebruik van jongeren aan te pakken. Voorlichting voor ouders over de risico's van het drinken op jonge leeftijd en hoe zij dit kunnen beperken kan derhalve grote winst opleveren. Er is onder alcoholverstrekkers in Vaals ook draagvlak voor restrictief beleid en strikte handhaving. Dit maakt de implementatie hiervan kansrijk. Een goede communicatie vanuit de gemeente over de ontwikkelingen in lokaal alcoholbeleid en de handhaving is cruciaal om alcoholverstrekkers goed te informeren over de eisen waaraan zij moeten voldoen en welke rol de gemeente speelt. Om effectief lokaal alcoholbeleid door te voeren is het belangrijk dat intersectorale en regionale samenwerking wordt versterkt door bijvoorbeeld een regionale pool van handhavers in te zetten.

Aandachtspunten bij dit onderzoek

Beperkingen

De generaliseerbaarheid met betrekking tot de inzichten verkregen van alcoholverstrekkers is mogelijk beperkt, doordat het een kleine groep verstrekkers binnen een kleine Limburgse grensgemeente betreft.

Aanbevelingen voor gemeenten

Het is belangrijk om gelijktijdig in te zetten alle op vier pijlers van effectief alcoholbeleid om te komen tot de meest effectieve aanpak.

- Het invoeren van restrictief beleid (*regelgeving*) is belangrijk, bijvoorbeeld een alcoholstappenplan waarin bij herhaaldelijk overtreden van verstrekkers de alcoholvergunning wordt ingetrokken of geschorst.
- Krachtige *handhaving*, bijvoorbeeld middels frequentere handhaving door een regionale pool van handhavers in te voeren, draagt bij aan vermindering van maatschappelijke gevolgen en gezondheidsrisico's.
- Een goede communicatie vanuit de gemeente (bijvoorbeeld via de media) over de ontwikkelingen in lokaal alcoholbeleid en de handhaving hiervan is cruciaal om *publiek draagvlak* te vergroten.
- In de *fysieke en sociale omgeving* kan de beschikbaarheid van alcohol worden verminderd door 1) voorlichting aan ouders over de risico's van het drinken van alcohol op jonge leeftijd en welke rol ouders daar zelf bij spelen 2) alternatieve bezigheden bieden aan jongeren onder 18 in een veilige (lees alcoholvrije) omgeving.

Colofon

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van ZonMw (projectnummer 204000035).

Dit onderzoek is in het kader van "Klein maar Fijn" onderzoek uitgevoerd door Karen Schelleman-Offermans, post-doctoraal onderzoeker Health Services Research, Maastricht University / senior onderzoeker GGD Zuid Limburg.

Meer info?

Meer informatie vindt u op <http://www.ggdzl.nl/professionals/themas/alcoholgebruik/>

Kijk op www.academischewerkplaatslimburg.nl, www.ggdzl.nl of schrijf naar academischewerkplaats@ggdzl.nl

Voor vragen kunt u contact opnemen met het secretariaat afdeling Kennis en Innovatie van de GGD Zuid Limburg, telefoon: 046 - 850 55 05

Geleen, 2013